

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A címhez a társított műfaji megjelölés szerzői jogi megítélése

Ügyszám: SZJSZT-25/10.

A Megkereső által feltett kérdések:

„A műfaji meghatározás szorosan hozzátartozik-e vagy sem a mű címéhez, kiterjed-e rá a szerzői jogi védelem, illetve a szerzői jogok képviselőjének hozzájárulása nélkül a felhasználó módosíthatja-e a műfaji meghatározást, vagy sem.”

A megkeresésben közölt tények, előzmények:

„Az M. Színház és megbízóm felhasználási szerződést kötöttek, Fényes Szabolcs-Bacsó Péter – G. Dénes György szerzőtársak által létrehozott „Szerdán tavasz lesz” című mű bemutatására. Az O. Bt. a jogos képviselője valamennyi eredeti szerzőnek.

A létrejött szerződésben annak 12. pontjában olyan kikötés szerepel, mely szerint „...mindhárom alapszerző szerző nevét és a mű címét megfelelő módon kell feltüntetni”.

„A felhasználó propagandaanyagain az ügynökség hozzájárulása nélkül műfaji meghatározásként feltüntette a következő szöveget:”Retroperett”. Az ügynökség felhívására és bizonyítékának hatására a felhasználó vállalta, hogy a propagandaanyagokon feltünteti, hogy „zenés játék”, azonban az ügynökség képviselője szerint ezzel a Retroperett megjelöléssel olyan műfaji meghatározást eszközölnek, mely az eredeti műre nem vonatkoztatható és eltér az eredeti szerzők elképzelésétől és akaratától.

A darabot 1983-ban bemutatta már az M. Színház és az akkori műsorfüzetben nyilatkozik a műről Fényes Szabolcs, aki azt írja, hogy „Zenés játék, vagy ha úgy tetszik: musical.” Az ügynökség ezért tiltakozik az eltérő műfaji meghatározás ellen, azonban eddig a felhasználóval megállapodni ebben a kérdésben nem tudtak.”

A megkereső csatolta a régi műsorfüzet Fényes Szabolcs - nyilatkozatának és a most tervezett előadás szórólapjának fénymásolatait.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

1. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)”. Az eljáró tanács tehát szakvéleménye meghozatalakor a Megkereső által rendelkezésre bocsátott adatok, iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

2. A művek címének szerzői jogi védelme külön, kifejezett elismerést kapott az 1999. évi LVXXVI. törvényben (a továbbiakban: Szt.): „16. § (2) bekezdés: A szerző engedélye

szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is.” Ezzel nem csak a cím más műben való felhasználásának engedélyezésére született meg a kizárólagos jog, hanem a cím megváltoztatására vonatkozóan is.

A cím szerzői jogi védelmének elismerése azonban sajátos jellegű, hiszen a cím ritkán felel meg az egyéni eredeti gondolkifejtés ismérvének. Ezért a szerzői jog eme általános feltétele helyébe a mű (a cím) „sajátos” voltának követelménye lép. Ez a szűkítő, korlátozó feltétel azt is jelzi, hogy a védelemképes kifejezések körét nem lehet kiterjesztően értelmezni, ezt az SZJSZT gyakorlata és a bírói gyakorlat is igazolja (l. „Ezüst gitár”, SzJSzT-8/1986., „Egy csepp méz – Főv. Bir. 6.P.20 595/92). A műhöz - akár a szerző által - adott műfaji megjelölés címnek tekintése egyrészt ilyen kiterjesztő értelmezés lenne, másrészt nyilvánvalóan szükségtelen a műcím egy másik műben való, engedély nélküli felhasználása megakadályozásának szempontjából. Ebből következően az adott esetben az átdolgozás vagyoni jogának (Szjt. 29. §) sérelme sem merülhet fel.

A műfaji besorolásnak nincsenek olyan szerzői jogi kellékei, amelyek meghatároznák, minek lehet nevezni egy művet.

3. A teljes körű válaszhoz azt is meg kell vizsgálni, hogy a tényállás szerinti esetben nem olyan környezetben, olyan módon való felhasználás történne-e, ami - magának a műnek vagy sajátos címének megváltoztatása nélkül is – sérti a szerző kizárólagos jogait. Az Szjt. 13. §-a szerint ugyanis „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.” Azt, hogy a „*más olyan megváltoztatása* vagy megcsorbítása, *amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes*” fordulatot ilyen, mű és cím közvetlen, konkrét megváltoztatása nélküli esetekre is kell alkalmazni, a bírói gyakorlat egyértelműen elismeri (pl. BH 1993/351). Ilyenkor a mű integritásába való közvetett beavatkozás történik. A mű lényegének integritásához, állandóságához kulturális társadalmi érdek is fűződik.

A becsület és a hírnév illetve ezek megsértése erősen szubjektív megítélés alá esik, de legalábbis befolyásolja – az érintett személyiségen túl – az a történelmi, társadalmi, gazdasági környezet is, amelyben az állítólagos sérelem megtörténik. A szerző és a műve szerzői jogi személyhez fűződő, tehát az általános személyiségi jogokhoz képes különös viszonyában figyelembe kell venni a hasonló művek szokásos felhasználási körülményeit és viszonyait is. A szerzői becsület és hírnév sérelmével járó, a felhasználás során megnyilvánuló sérelemnek olyan súlyúnak kell lennie, ami a mű lényegét, lényeges vonásait illetően vezet a mű és szerzője az eddiginél hátrányosabb társadalmi megítéléséhez. A tényállásban leírt esetben ilyen nem történt. Azzal, hogy a plakátokon, szórólapokon a darab címe mellett a „Retroperett” műfaji megjelölést is feltüntetik, a színdarab nem kap új értelmet. A „retro” szó a mai művészetben divatossá vált; az adott esetben csak arra utal, hogy egy mű egy másik, korábbi korszak terméke.

4. Az Eljáró Tanács válasza összefoglalóan:

A „zenés játék”, „musical” vagy „retroperett” kifejezések nem tartoznak a „Szerdán tavasz lesz” mű címéhez. Ezekre vonatkozóan a szerzőknek nincsenek személyhez fűződő (pl. címvédelem, a mű egységére vonatkozó védelem) vagy vagyoni (például átdolgozási) szerzői

jogai. Szerzői jogi értelemben nem dolgozták át, nem változtatták meg az eredeti művet. Az előadásra jogosított színház a szerzői jogi jogosultak illetve képviselőjük hozzájárulása nélkül is használhatja a "retroperett" műfaji megjelölést az előadás kapcsán, még ha az egyik szerző egy 27 évvel ezelőtti előadás idején adott nyilatkozatában „zenés játéknak”, „musicalnek” is nevezte a művet: ez nem jelenti az eredeti mű a szerzők becsületére vagy hírnevére sérelmes felhasználását sem.

Dr. Bacher Vilmos
a tanács elnöke

Dr. Gyertyánfy Péter
a tanács előadó tagja

Dr. Gondol Daniella
a tanács szavazó tagja